

Państwowa Komisja Wyborcza
Krajowe Biuro Wyborcze

Informacja

o przygotowaniu i przeprowadzeniu wyborów do rad gmin, rad powiatów, sejmików województw, rad dzielnic m. st. Warszawy oraz wyborów wójtów, burmistrzów, prezydentów miast, przeprowadzonych w dniu 16 listopada 2014 r.
i w głosowaniu ponownym w dniu 30 listopada 2014 r.

Warszawa, luty 2015 r.

Informację sporządzono na podstawie sprawozdań komisarzy wyborczych; wykorzystano także informacje, komunikaty i inne materiały zgromadzone w Państwowej Komisji Wyborczej oraz meldunki i dane przekazywane w dniach wyborów.

I. Zarządzenie i przygotowanie wyborów

1. Wybory zarządził Prezes Rady Ministrów rozporządzeniem z dnia 20 sierpnia 2014 r., wyznaczył datę wyborów na dzień 16 listopada 2014 r. i określił terminy wykonania poszczególnych czynności wyborczych (kalendarz wyborczy). Rozporządzenie zostało ogłoszone w Dzienniku Ustaw z dnia 27 sierpnia 2014 r. poz. 1134. Państwowa Komisja Wyborcza wraz z ogłoszeniem zarządzenia wyborów podała treść rozporządzenia do publicznej wiadomości na stronie internetowej www.pkw.gov.pl przypominając równocześnie, że od dnia ogłoszenia mogą być wykonywane czynności związane z tworzeniem komitetów wyborczych w celu zgłoszenia kandydatów na radnych i kandydatów na wójtów, burmistrzów, prezydentów miast.
2. Państwowa Komisja Wyborcza podjęła działania w zakresie przygotowania wyborów jeszcze przed zarządzeniem wyborów. W szczególności zapewniła stały nadzór nad realizacją niezbędnej dla przeprowadzenia wyborów aktualizacji podziału gmin na okręgi wyborcze i obwody głosowania. Nadzór bieżący w tych sprawach sprawowali komisarze wyborczy. Zgodnie z Kodeksem wyborczym podziału i zmian w podziale na obwody głosowania dokonuje rada gminy, zaś podziału i zmian na okręgi wyborcze do rad gmin, do rad powiatów i do sejmików województw odpowiednio rada gminy, rada powiatu i sejmiku województwa – a na uchwały tych organów wyborcom w liczbie co najmniej 15 przysługuje skarga do komisarza wyborczego (art. 12 § 13, art. 419 i 420, art. 455 i 456, art. 463 Kodeksu wyborczego). Zadania w tej materii komisarze wyborczy wykonywali systematycznie, podejmowali ponadto działania w trybie art. 17 Kodeksu wyborczego, wzywając właściwe

organy do wykonania tych zadań w terminie i zgodnie z prawem, a w razie bezskuteczności wezwania wykonywali je z mocy ustawy.

Na postanowienie komisarza wyborczego w sprawach podziału na okręgi wyborcze przysługuje odwołanie do Państwowej Komisji Wyborczej. W związku z wyborami samorządowymi w 2014 r. do PKW wpłynęło 66 odwołań, wniosków i zapytań. Komisja wszystkie zgłoszone sprawy rozpoznała i zajęła stanowisko. 27 spraw wniesionych w tym trybie spełniało przesłanki odwołania, z tego za niezasadne Komisja uznała 13 odwołań, 11 pozostawiła bez rozpoznania, ponieważ zostały wniesione po terminie bądź przez podmiot nieuprawniony, 3 odwołania uznała za zasadne, podjęte postanowienia komisarzy wyborczych uchylila przekazując je do ponownego rozpoznania. W pozostałych sprawach udzielono nadawcom wyjaśnień i wskazań dotyczących stosowania obowiązujących w tej materii przepisów.

Łącznie utworzonych zostało 39 631 okręgów wyborczych, w tym: 37 842 okręgi jednomandatowe do rad gmin, 297 okręgów do rad miast na prawach powiatu, 75 okręgów do rad dzielnic m.st. Warszawy, 1332 okręgi do rad powiatów, 85 okręgów do sejmików województw.

3. Przygotowaniu i organizacji wyborów samorządowych w 2014 r. poświęcona była narada służbowa Państwowej Komisji Wyborczej z komisarzami wyborczymi i aparatem kierowniczym Krajowego Biura Wyborczego, która odbyła się w dniach 9-10 czerwca 2014 r. w Augustowie, woj. podlaskie. Ustalono i omówiono zadania organów i służb wyborczych w przygotowaniu i przeprowadzeniu wyborów.
4. Po zarządzeniu wyborów Państwowa Komisja Wyborcza przystąpiła niezwłocznie do realizacji ustawowych zadań oraz zapewniła w różnych formach organom i służbom wyborczym, komitetom wyborczym i wyborcom pomoc prawną i organizacyjną w zakresie stosowania prawa wyborczego i wykonania czynności wyborczych. W całym okresie wyborczym dostępna była strona internetowa www.pkw.gov.pl, na której zamieszczano na bieżąco przepisy prawa wyborczego, rozporządzenia i uchwały PKW wydawane na

podstawie Kodeksu wyborczego; udostępniano informacje, wyjaśnienia i komunikaty w sprawach stosowania przepisów wyborczych; przypominano o terminach poszczególnych czynności wyborczych, prowadzono serwis informacyjny dotyczący udziału w głosowaniu. Przez kilka dni przed wyborami prezentowane były spoty informacyjne przypominające o terminie i sposobie głosowania.

Na stronie internetowej Państwowej Komisji Wyborczej były dostępne szczegółowe informacje: o warunkach udziału w wyborach obywateli polskich oraz obywateli Unii Europejskiej niebędących obywatelami polskimi; o uprawnieniach wyborców niepełnosprawnych oraz o sposobie dopisywania się do spisu wyborców w wybranym obwodzie głosowania; informacja dotycząca głosowania korespondencyjnego; informacje o zasadach tworzenia komitetów wyborczych w celu zgłoszenia list kandydatów na radnych i kandydatów na wójtów, burmistrzów i prezydentów miast oraz o zasadach i sposobie zgłaszania list i kandydatów wraz z wzorami pomocniczymi dokumentów zgłoszeniowych. Wydano wyjaśnienia dotyczące składania oświadczeń lustracyjnych przez osoby kandydujące; wyjaśnienia szczegółowe dotyczące zasad finansowania kampanii wyborczej w wyborach samorządowych, wyliczone zostały limity wydatków na agitację wyborczą.

Zgodnie z wymogami ustawowymi Państwowa Komisja Wyborcza uchwaliła regulaminy i wzory pieczęci terytorialnych i obwodowych komisji wyborczych powołanych do przeprowadzenia wyborów; wzór zaświadczenia dla męża zaufania wyznaczonego do obwodowej komisji wyborczej; wzory protokołów sporządzonych przez komisje wyborcze; warunki i sposób wykorzystania techniki elektronicznej w wyborach. Podjęła uchwałę w sprawie należności pieniężnych przysługujących członkom komisji wyborczych i osobom powołanym w skład inspekcji wyborczej; uchwaliła wytyczne dla organów wyborczych dotyczące zgłaszania kandydatów i powoływania terytorialnych i obwodowych komisji wyborczych oraz wykonywania zadań przez te komisje;

wytyczne dotyczące druku i przechowywania kart do głosowania; wytyczne w sprawie trybu ustalania wyników głosowania i wyników wyborów.

Właściwi ministrowie dokonali przeglądu i stosownej aktualizacji rozporządzeń stosowanych w wyborach dotyczących: rejestru i spisu wyborców oraz zapewnienia Państwowej Komisji Wyborczej wykonywania zadań związanych z nadzorem nad prowadzeniem rejestru wyborców i sporządzeniem spisu wyborców; lokali obwodowych komisji wyborczych dostosowanych do potrzeb wyborców niepełnosprawnych oraz w sprawie przesyłek w głosowaniu korespondencyjnym wyborców niepełnosprawnych; ochrony lokali wyborczych w czasie przerwy w głosowaniu spowodowanej nadzwyczajnymi wydarzeniami; sposobu przekazywania, przechowywania i udostępniania dokumentów z wyborów.

5. W celu przeprowadzenia wyborów utworzono 27 435 obwodów głosowania, w tym 25 953 obwody powszechne, 1294 obwody w szpitalach i zakładach opieki społecznej, 188 obwodów w zakładach karnych, aresztach śledczych i oddziałach zewnętrznych aresztów; 9558 obwodów głosowania było dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych.
6. Do przeprowadzenia wyborów powołano w ustawowym trybie i terminach terytorialne i obwodowe komisje wyborcze. Komisarze wyborczy powołali 2825 terytorialnych komisji wyborczych: gminnych, miejskich, dzielnicowych, powiatowych i wojewódzkich; w skład tych komisji weszło ponad 23 tysiące wyborców, w tym 395 sędziów pełniących z urzędu funkcję przewodniczących wojewódzkich i powiatowych komisji wyborczych oraz miejskich komisji wyborczych w miastach na prawach powiatu. Gminne i miejskie komisje wyborcze powołały 27 435 obwodowych komisji wyborczych, w których pracowało przeszło 260 tys. osób. Zgodnie z ustawowym wymogiem w skład komisji powołano osoby zgłoszone przez pełnomocników komitetów wyborczych, a do komisji obwodowych ponadto po jednej osobie wskazanej przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta spośród pracowników samorządowych gminy (brak takiego wymogu odnośnie komisji terytorialnych

jest krytycznie oceniany przez część komisji wyborczych). Łącznie w skład obwodowych komisji wyborczych powołano 227 963 osoby zgłoszone przez komitety wyborcze, w tym 22 219 osób zgłoszonych przez KW Prawo i Sprawiedliwość, 20 234 osoby zgłoszone przez KW Polskie Stronnictwo Ludowe, 20 216 osób – przez KW Platforma Obywatelska, 19 897 osób – przez KKW SLD Lewica Razem, 11 910 osób – przez KW Nowa Prawica – Janusza Korwin-Mikke, 6 500 osób – przez KWW Ruch Narodowy, 1 659 osób – przez KW Demokracja Bezpośrednia. Powołanie komisji wyborczych odbyło się zgodnie z procedurą przewidzianą w Kodeksie wyborczym, uchybienia były nieliczne o charakterze techniczno-organizacyjnym i były usuwane na bieżąco. W obwodowych komisjach wyborczych dokonano zmian osobowych w granicach 5-7% pierwotnego składu; powodem były rezygnacje z członkostwa motywowane rozmiarami i charakterem zadań wykonywanych przez komisję, ocenianymi jako skomplikowane i trudne.

7. Według stanu na dzień 30 września 2014 r. liczba wyborców w kraju ujętych w rejestrach wyborców wyniosła 30 546 582 osoby, w tym 673 obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej dopisywanych do rejestru na własny wniosek w celu wzięcia udziału w wyborach na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. Na podstawie rejestrów urzędy gmin sporządziły w terminie spisy wyborców i udostępniły je wyborcom. Zainteresowanie wyborców sprawdzeniem spisów było znikome. Zasadniczo spisy zostały sporządzone prawidłowo. Do komisarzy wyborczych docierały jednakże sygnały, że w niektórych gminach są składane nagminnie wnioski o dopisanie do rejestru wyborców osób niezamieszkujących na stałe w danej gminie oraz – że wójtowie i burmistrzowie niejednokrotnie wybiórczo traktowali te wnioski. Delegatury KBW podejmowały interwencje w tych sprawach (np. w Białymstoku). W dniu głosowania stwierdzono przypadki wadliwego sporządzenia spisów, np. w Obwodowej Komisji Wyborczej w Jezioranach (woj. warmińsko-mazurskie): w zakres działania tej komisji wchodziły 2 okręgi wyborcze - 108 wyborców

umieszczono błędnie w spisie w niewłaściwym okręgu wyborczym i 26 wyborców zagłosowało w okręgu niewłaściwym.

II. Komitety wyborcze. Zgłaszanie i rejestracja list i kandydatów

1. Zgodnie z przepisami Kodeksu wyborczego (art. 84 § 4) prawo zgłaszania kandydatów w wyborach do organów jednostek samorządu terytorialnego mają komitety wyborcze tworzone przez partie polityczne i koalicje partii politycznych, stowarzyszenia i organizacje społeczne oraz przez wyborców. O utworzeniu komitetu wyborczego partii i koalicji partii politycznej, komitetu wyborczego organizacji i komitetu wyborczego wyborców zamierzających zgłaszać kandydatów w więcej niż w jednym województwie – pełnomocnik wyborczy zawiadamia Państwową Komisję Wyborczą. Zamiar utworzenia pozostałych komitetów wyborczych zgłasza się właściwemu terytorialnie komisarzowi wyborczemu.

Do udziału w wyborach samorządowych zarządzonych na 16 listopada 2014 r. zostało utworzonych 12 582 komitety wyborcze, z tego 22 komitety partii politycznych, 2 komitety koalicji partii, 445 komitetów wyborczych organizacji i stowarzyszeń oraz 12 113 komitetów wyborczych wyborców, a w tym 10 658 komitetów w gminach niebędących miastami na prawach powiatu, w których radnych wybiera się w głosowaniu większościowym w okręgach jednomandatowych.

Państwowa Komisja Wyborcza przyjęła zgłoszenia 33 komitetów wyborczych z tego: 24 komitety partii politycznych, 2 komitety koalicji partii, 6 komitetów organizacji lub stowarzyszenia i 3 komitety wyborców. Komisarze wyborczy przyjęli zgłoszenia 12 549 komitetów wyborczych.

2. Zgodnie z Kodeksem wyborczym do dnia 7 października 2014 r. do godz. 24⁰⁰ pełnomocnicy komitetów wyborczych mogli zgłaszać terytorialnym komisjom wyborczym listy kandydatów na radnych oraz odpowiednio do godz. 24⁰⁰ dnia 17 października 2014 r. kandydatów na wójtów, burmistrzów i prezydentów miast – do rejestracji. Zgłoszeń list kandydatów na radnych dokonywano odrębnie dla każdego okręgu wyborczego dla

wyborów do rad gmin, rad powiatów, sejmików województw i rad dzielnic m.st. Warszawy.

Kandydatów na wójtów, burmistrzów i prezydentów miast zgłaszano gminnym komisjom wyborczym; Państwowa Komisja Wyborcza i komisarze wyborczy wyjaśniali i przypominali przepisy art. 478 § 2 Kodeksu wyborczego, iż prawo do zgłoszenia kandydata ma komitet wyborczy, który zarejestrował listy kandydatów na radnych co najmniej w połowie okręgów wyborczych w danej gminie i w każdym z tych okręgów liczba kandydatów zarejestrowanych przez ten komitet jest nie mniejsza niż liczba radnych wybieranych w tym okręgu.

Terytorialne komisje zarejestrowały 131 799 list kandydatów do rad gmin ubiegających się o 37 842 mandaty; 2290 list do rad miast na prawach powiatu obejmujących 22 795 kandydatów do 1694 mandatów; 7429 list do rad powiatów obejmujących 64 875 kandydatów do 6 276 mandatów; 903 listy do sejmików województw z liczbą 8901 kandydatów do 555 mandatów; 530 list do rad dzielnic m.st. Warszawy na których było 4720 kandydatów ubiegających się o 423 mandaty. Ogółem w wyborach przeprowadzonych w dniu 16 listopada 2014 r. do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego kandydowało 233 090 osób. Komisje terytorialne odmówiły rejestracji 255 oraz unieważniły rejestrację 145 list kandydatów na radnych. Powodem odmowy były w większości: nieudzielenie liście poparcia przez wymaganą liczbę wyborców, skreślenie kandydata z listy kandydatów w związku z brakiem prawa wybieralności bądź wskutek wycofania się z kandydowania. Odpowiednio konsekwencją wycofania się z kandydowania było pozostanie na liście mniejszej liczby kandydatów niż minimalna wymagana liczba i unieważnienie danej listy; były przypadki rozwiązania się komitetu wyborczego. Gminne komisje wyborcze zarejestrowały 8044 kandydatów na wójta, burmistrza, prezydenta miasta a odmówiły rejestracji bądź dokonały skreślenia 18 kandydatów – głównie wskutek niespełnienia przez komitet wyborczy ustawowego

warunku zarejestrowania list kandydatów na radnych w co najmniej połowie okręgów wyborczych w gminie. Na odmowę rejestracji list i kandydatów przez terytorialne komisje wyborcze wpłynęło do komisarzy wyborczych 78 odwołań, które w większości nie były zasadne. Odpowiednio na postanowienia komisarzy wyborczych uznające odwołania za nieuzasadnione wniesiono 14 skarg do Państwowej Komisji Wyborczej (art. 432 § 2 Kw); Komisja uchyliła 2 postanowienia.

Procedura rejestracji list kandydatów przebiegała zasadniczo spokojnie, bez większych nieprawidłowości i problemów. Komplikacje związane z rejestracją nie były częste, występujące sytuacje konfliktowe dotyczyły: wycofywania przez kandydatów zgody na kandydowanie w okresie między zgłoszeniem listy a jej rejestracją, co powodowało nierzadko odmowę rejestracji listy bądź konieczność zgłaszania nowych kandydatów; składania przez osoby kandydujące wadliwych oświadczeń lustracyjnych co zdarzało się zwłaszcza przy jednoczesnym kandydowaniu do rady i na wójta; a także wątpliwości dotyczących składania oświadczenia i informacji o złożonym oświadczeniu (np. w Sieradzu); prawidłowości wykazów podpisów wyborców popierających zgłoszenie listy – w tego rodzaju sprawach do organów ścigania kierowano zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa (np. w Olsztynie i Szczecinie).

III. Kampania wyborcza

W większości gmin kampania wyborcza przebiegała spokojnie, bez istotnych naruszeń prawa i większych zakłóceń. Była bardziej aktywna w dużych miastach, zaś na wsiach często mało widoczna. Aktywniej niż radni prowadzili kampanię kandydaci na wójtów, burmistrzów i prezydentów miast, przy tym korzystali często z różnych bezpośrednich kontaktów z wyborcami, np. spotkań prowadzonych na ulicy, targowisku itp. Naruszenia wymogów prawa w kampanii wyborczej polegały najczęściej na wzajemnym zaklejaniu przez komitety wyborcze plakatów i obwieszczeń kontrkandydatów oraz prowadzeniu agitacji wyborczej w czasie ciszy wyborczej – głównie przez roznoszenie ulotek

wyborczych i agitację w Internecie. Były jednakże również tereny gdzie kampania wyborcza była burzliwa, zacięta i prowadzona z naruszeniem prawa. Kandydaci organizowali festyny i pikniki wyborcze, na których podawano napoje alkoholowe, wydatki komitetów wyborczych pokrywano ze środków budżetu gminy, kampanię prowadzono na stronie internetowej urzędu, mężowie zaufania i kandydaci dowozili wyborców do lokali głosowania (np. w woj. warmińsko-mazurskim). W niektórych gminach w woj. wielkopolskim negatywna kampania wyborcza kandydatów prowadzona w regionalnych telewizjach kablowych zakończyła się procesami w sądach; o podobnych naruszeniach informowano w kilku gminach w woj. dolnośląskim. Kandydaci korzystali również dość często z możliwości upublicznienia nie zawsze prawdziwych informacji o swoich konkurentach. Sądy okręgowe w trybie art. 111 Kodeksu wyborczego rozpatrywały i rozstrzygały od kilku do kilkudziesięciu spraw. Np. Sąd Okręgowy w Płocku wydał w trybie wyborczym 9 postanowień, z tego w 3 zakazał rozpowszechniania nieprawdziwych informacji i orzekł wpłatę kwoty od 3 do 10 tys. zł na rzecz organizacji pożytku publicznego; Sąd Okręgowy w Gdańsku – prowadził 11 postępowań i w 3 sprawach wydał postanowienia nakazujące usunięcie nieprawdziwych informacji i wpłatę środków pieniężnych wskazanym organizacjom; do Sądu Okręgowego w Jeleniej Górze wniesiono 25 spraw, w 5 Sąd zakazał rozpowszechniania nieprawdziwych treści; do Sądu Okręgowego w Legnicy wpłynęło 21 wniosków; do Sądu Okręgowego w Toruniu – 13. O naruszeniach zasad kampanii wyborczej w czasie ciszy wyborczej w dniach 15 i 16 listopada 2014 r. zgłaszano informacje i doniesienia do organów Policji. Według danych Policji na obszarze całego kraju zgłoszonych zostało w związku z wyborami 969 różnego rodzaju incydentów: ponad 200 przypadków prowadzenia agitacji w formie rozrzucania ulotek, ponad 300 przypadków zniszczenia, kradzieży i uszkodzenia plakatów i banerów wyborczych, 40 przypadków emitowania spotów wyborczych, nieliczne przypadki naruszeń porządku w miejscach publicznych przez osoby pod wpływem alkoholu.

IV. Głosowanie i ustalenie wyników głosowania i wyborów

1. Lokale wyborcze zostały przygotowane zgodnie z ustawowymi wymaganiami. Na ogół były odpowiednio oznakowane i wyposażone. W lokalach, a często także w ich pobliżu, wywieszane były obwieszczenia o obwodach głosowania, o listach kandydatów na radnych i kandydatów na wójta, burmistrza, prezydenta miasta, informacje o sposobie głosowania i warunkach ważności głosu oddanego na karcie do głosowania. We wszystkich lokalach znajdowały się pomieszczenia za osłoną lub parawany i osłony zapewniające tajność głosowania.

Głosowanie rozpoczęło się w dniu 16 listopada 2014 r. o godz. 7.00. Głosowanie w obwodach odrębnych – w zakładach opieki zdrowotnej, domach pomocy społecznej, zakładach karnych i aresztach śledczych, rozpoczęło – w większości - za zgodą komisji terytorialnej – w godzinach 9.00-10.00. Przed otwarciem lokali wyborczych komisje obwodowe policzyły i ostemplowały karty do głosowania, sprawdziły i opieczętowały urnę wyborczą, rozłożyły spisy wyborców. W przeddzień głosowania i w dniu głosowania terytorialne komisje wyborcze i komisarze wyborczy pełnili dyżury w celu zapewnienia pomocy i informacji obwodowym komisjom i wyborcom. Dyżury były pełnione także w urzędach gmin, zwłaszcza w działach ewidencji ludności, a w dużych miastach dyżurowały też inne służby. Dyżury pełniła również Państwowa Komisja Wyborcza i Krajowe Biuro Wyborcze.

W czasie trwania wyborów wystąpiły lokalnie różne, na ogół drobne incydenty związane z głosowaniem, polegające np. na wyniesieniu przez wyborców kart do głosowania poza lokal głosowania, oferowanie sprzedaży głosu, nakłanianiu do głosowania na określonego kandydata, zniszczeniu karty do głosowania. O tych zdarzeniach informowano niezwłocznie organy ścigania. W Centrum Dowodzenia Policji odnotowano ca 80 tego rodzaju incydentów, np. w kilku obwodach głosowania w gminach Jedlina-Zdrój, Świdnica, Ząbkowice Śląskie (na obszarze działania Komisarza Wyborczego w Wałbrzychu). Wystąpiły pojedyncze próby sprzedaży głosów, np. w związku z informacją o tym Policja

w Bogatyni (teren właściwości Komisarza Wyborczego w Jeleniej Górze) zatrzymała podejrzane osoby i prowadzone jest śledztwo prokuratorskie w tym zakresie. W obwodzie nr 15 w Sanoku (właściwość Komisarza Wyborczego w Krośnie) wyborca przyniósł i wrzucił do urny plik niezadrukowanych kart, po czym uciekł z lokalu. W jednym z obwodów głosowania w gminie Parzęczew (woj. łódzkie) wydano 31 kart do głosowania więcej, niż głosujących wyborców. Dodatkowe karty zostały odnalezione w urnie wyborczej, o czym powiadomiono organy ścigania.

Do kilku Delegatur Krajowego Biura Wyborczego przekazane zostały pocztą elektroniczną informacje anonimowe o podłożeniu w lokalach wyborczych paczek z trucizną; informacje okazały się dziwacznymi żartami, Policja prowadzi w tych sprawach postępowania.

2. Stwierdzono szereg przypadków wadliwie wydrukowanych kart do głosowania, przypadki dostarczenia kart niewłaściwych (np. zamiast do rady gminy – do rady powiatu), a także przypadki wydawania wyborcom kart do głosowania z niewłaściwego okręgu wyborczego.

W sytuacjach błędnego wydrukowania kart starano się w miarę możliwości wymienić karty na prawidłowe, bądź wydrukować nowe, prawidłowe karty. Np. w Głogowie Małopolskim podczas przygotowań i dystrybucji kart do głosowania do lokali wyborczych stwierdzono, że brakuje 480 kart w wyborach Burmistrza Głogowa. Przypuszczano, że mogły zaginąć w momencie przekazywania kart i materiałów wyborczych dla innych komisji, wydawanych równoległe do 3 komisji obwodowych. Zalecono przewodniczącym wszystkich obwodowych komisji wyborczych sprawdzenie kart w głosowaniu na Burmistrza i osobiste ich opieczętowanie. W gminie Pszczew, w związku z otrzymaniem części nieprawidłowych kart do głosowania do Sejmiku Województwa Lubuskiego, Komisarz Wyborczy w Gorzowie Wlkp. zlecił ponowne sprawdzenie kart do Sejmiku we wszystkich obwodach tej gminy. Ustalono, że błędne karty są w 2 obwodach głosowania w liczbie 19 kart; opisano je i odłożono w odrębnym pakiecie.

Błędy na kartach do głosowania dotyczyły najczęściej kart zbroszurowanych i polegały na niekompletności karty, niezadrukowaniu wszystkich stron karty i braku jednej lub kilku list kandydatów, różnicy w kolorze poszczególnych stron karty. Sytuacja taka dotyczyła np. karty do głosowania w gminie Ząbkowice w wyborach do Rady Powiatu Ząbkowickiego. W wyniku sprawdzenia kart we wszystkich obwodach powiatu ząbkowickiego ustalono 230 kart nieprawidłowych i wycofano je z procesu wyborczego. W Ostrowie Wlkp. w obwodzie nr 39 w 25 kartach do głosowania do Rady Powiatu Ostrowskiego były 3 listy KW PiS, a nie było listy KW SLD Lewica Razem; karty te uznano za nieważne. Na polecenie Komisarza Wyborczego w Kaliszu wszystkie komisje obwodowe, prowadząc dalej głosowanie, szczegółowo sprawdzały każdą kartę do głosowania do Rady Powiatu przed jej wydaniem wyborcy. Podobnie w woj. pomorskim w 3 obwodach w Gdyni karty do głosowania do Rady Miasta Gdyni i Sejmiku Województwa Pomorskiego wydrukowano z podwójnymi stronami, bądź brakiem którejś listy oraz źle je zszyto, powodując ich nieważność.

3. Ustalanie wyników głosowania obwodowe komisje wyborcze rozpoczęły po zamknięciu lokali o godzinie 21⁰⁰ w dniu 16 listopada 2014 r. w większości przy wykorzystaniu systemu informatycznego (kalkulator wyborczy). Wspomaganie informatyczne zawiodło natomiast na poziomie terytorialnych komisji wyborczych, co spowodowało znaczące wydłużenie się prac komisji wyborczych; wyniki ustalano bowiem z licznymi przerwami spowodowanymi awariami systemu, szereg komisji obliczało wyniki i sporządzało protokoły ręcznie. Obecnie trwają prace związane z audytem programu zastosowanego w wyborach mające na celu stwierdzenie przyczyn niepoprawności działania systemu. Audyt prowadzony jest przez pracowników naukowych wiodących uczelni państwowych w zakresie technik informatycznych. W głosowaniu ponownym w dniu 30 listopada 2014 r. system informatyczny działał sprawnie. Przy czynnościach głosowania i ustalania wyników głosowania mężowie zaufania byli obecni w większości lokali wyborczych. Uwagi i zarzuty

wniesione przez mężów zaufania miały często charakter organizacyjno-porządkowy, uwagi do protokołów głosowania nie były liczne. Do zarzutów i uwag odniosły się komisje obwodowe uznając je często za niezasadne. Przy czynnościach terytorialnych komisji mężowie zaufania i pełnomocnicy wyborczy uczestniczyli nieczęsto.

Po ustaleniu wyników głosowania i sporządzeniu protokołów głosowania obwodowe komisje wyborcze przekazały protokoły w zabezpieczonych kopertach właściwym terytorialnym komisjom wyborczym. Terytorialne komisje na podstawie otrzymanych protokołów głosowania ustaliły wyniki głosowania i wyniki wyborów do poszczególnych organów jednostek samorządu terytorialnego i po jednym egzemplarzu sporządzonych protokołów wraz z protokołami komisji obwodowych przekazały komisarzom wyborczym, którzy po sprawdzeniu prawidłowości ustalenia wyników sporządzili i podali do publicznej wiadomości obwieszczenia o wynikach wyborów do rad na obszarze województwa oraz obwieszczenia o wynikach wyborów wójtów, burmistrzów i prezydentów miast. W dniu 23 listopada 2014 r. Państwowa Komisja Wyborcza na podstawie danych zawartych w obwieszczeniach komisarzy wyborczych sporządziła i podała do publicznej wiadomości na konferencji prasowej obwieszczenia: o zbiorczych wynikach wyborów do rad na obszarze kraju oraz o wynikach wyborów wójtów, burmistrzów i prezydentów miast na obszarze kraju przeprowadzonych w dniu 16 listopada 2014 r. Obwieszczenia zostały ogłoszone w Dzienniku Ustaw z dnia 24 listopada 2014 r. poz. 1642 i 1643. Są także zamieszczone na stronie internetowej www.pkw.gov.pl

V. Wyniki wyborów

1. W wyborach przeprowadzonych w dniu 16 listopada 2014 r. wybierano 46 790 radnych do 2 825 rad, z tego: 39 536 radnych do 2 477 rad gmin, 3 276 radnych do 314 rad powiatów, 555 radnych do 16 sejmików województw, 423 radnych do 18 rad dzielnic m.st. Warszawy. Wybory przeprowadzono w 39 631 okręgach wyborczych i 27 435 obwodach głosowania.

W wyborach w dniu 16 listopada 2014 r. zostały wybrane pełne składy wszystkich rad, z tego 1 733 radnych do rad gmin – zgodnie z art. 380 Kodeksu wyborczego – uzyskało mandaty bez przeprowadzania głosowania, ponieważ liczba zarejestrowanych kandydatów do tych mandatów była równa liczbie wybieranych radnych. W tych przypadkach za wybranych zostali uznani zarejestrowani kandydaci.

2. W wyborach w dniu 16 listopada 2014 r. wybierano 2 477 wójtów, burmistrzów i prezydentów miast; w 251 gminach zarejestrowano 1 kandydata. Wybrano 1586 wójtów, burmistrzów i prezydentów miast. Nie dokonano wyboru w 891 gminach, z tego w 890 gminach z powodu nie uzyskania przez żadnego z kandydatów więcej niż połowę ważnych głosów, a w jednej gminie zarejestrowany był tylko jeden kandydat i nie uzyskał on ponad połowę ważnych głosów; wyboru wójta tej gminy – zgodnie z art. 482 § 4 Kodeksu wyborczego – dokonała rada gminy.
3. W 890 gminach zgodnie z art. 473 § 2 Kodeksu wyborczego, w dniu 30 listopada 2014 r. zostało przeprowadzone ponowne głosowanie w którym wybierano 890 wójtów, burmistrzów, prezydentów miast. Wybrano te organy w 889 jednostkach, natomiast w 1 gminie wyboru wójta nie dokonano, ponieważ kandydat nie uzyskał więcej niż połowę ważnych głosów; wyboru wójta w tej gminie dokonała rada gminy. Obwieszczenie Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 1 grudnia 2014 r. o wynikach ponownego głosowania zostało ogłoszone w Dzienniku Ustaw z dnia 2 grudnia 2014 r. poz. 1700, jest także podane na stronie www.pkw.gov.pl.

VI. Wydatki na wybory z budżetu państwa

Zgodnie z Kodeksem wyborczym (art. 123 i 124) wydatki związane z organizacją i przeprowadzeniem wyborów są pokrywane z budżetu państwa; są przeznaczone na pokrycie kosztów zadań wykonywanych przez Państwową Komisję Wyborczą, komisarzy wyborczych i komisje wyborcze, zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego, zadań organów administracji

rządowej i podległych urzędów i jednostek. Preliminarz wydatków na przygotowanie i przeprowadzenie wyborów organów jednostek samorządu terytorialnego w 2014 r. został ustalony na kwotę 306.670.900 zł., z tego na wybory do rad gmin i wybory wójtów, burmistrzów, prezydentów miast – 220.200.000 zł.; na wybory do rad powiatów – 29.400.000 zł.; na wybory do sejmików województw – 40.300.000 zł. Najwięcej środków przewidziano na pokrycie kosztów: zryczałtowanych diet członków obwodowych komisji wyborczych – blisko 115 mln zł.; zryczałtowanych diet członków terytorialnych komisji wyborczych (gminnych, powiatowych, wojewódzkich) oraz obsługę terytorialnych komisji wyborczych wszystkich szczebli – ponad 92 mln zł.; druku i transportu kart do głosowania – ponad 90 mln zł.; oraz dodatkowo 800 tys. zł. na druk nakładek na karty do głosowania, instrukcji i informacji w alfabecie Braille'a. Rozliczenia kosztów są obecnie dokonywane w jednostkach samorządowych i delegaturach Krajowego Biura Wyborczego. Zgodnie z art. 124 § 3 Kodeksu wyborczego, Szef Krajowego Biura Wyborczego podaje informację o wydatkach na wybory poniesionych z budżetu państwa, w ciągu 5 miesięcy od daty wyborów. Zakłada się, że wydatki na wybory samorządowe w 2014 r. przewidziane w preliminarzu będą w rzeczywistości niższe, planowane były bowiem przy założeniu większej liczby organów wybieranych w głosowaniu ponownym.

VII. Protesty wyborcze

Według danych przekazanych przez delegatury Krajowego Biura Wyborczego, w związku z wyborami samorządowymi w 2014 r. wniesiono do sądów okręgowych 1472 protesty wyborcze. Znaczące liczby protestów wniesiono w Kielcach – 131, Łodzi – 86, Lublinie – 85, Wrocławiu i Krakowie – po 67, Gdańsku – 61, Katowicach – 54. Zgodnie z przepisami Kodeksu wyborczego sąd okręgowy rozpoznaje protest w ciągu 30 dni po upływie terminu do wnoszenia protokołów rozstrzygając o ważności wyborów i o ważności wyboru radnego (art. 393 i 394). O stanie rozpatrzenia protestów wyborczych przez sądy nie ma jeszcze całościowych danych. Sądy nie zawsze informują

komisarzy wyborczych o postępowaniach w sprawach z protestów wyborczych. Według wstępnych informacji wiele protestów pozostawiono bez dalszego biegu – np. w Gdańsku – 40 protestów na ogólną liczbę 61 protestów, w Kaliszu 4 protesty na 10 wniesionych, w Szczecinie – 14 protestów na 22 wniesione, w Wałbrzychu – 15 protestów na 37 wniesionych.

Wskutek uznania przez sąd zasadności protestu wyborczego zarządzone zostały dotąd wybory ponowne do 5 rad gmin: W dwóch okręgach wyborczych do Rady Gminy w Warcie Bolesławieckiej woj. dolnośląskie oraz w pojedynczych okręgach: do Rady Gminy Chrzastowice i do Rady Miejskiej w Gorzowie Śląskim woj. opolskie; do Rady Miejskiej w Lęborku woj. pomorskie; do Rady Gminy Witonia woj. łódzkie; do Rady Miejskiej w Radlinie woj. śląskie.

VIII. Wybory w toku kadencji

W kadencji organów samorządu terytorialnego wybranych w wyborach w dniu 16 listopada 2014 r. komisarze wyborczy, działając na podstawie przepisów Kodeksu wyborczego stwierdzili dotąd wygaśnięcie blisko 200 mandatów radnych; podstawą wygaśnięcia jest przede wszystkim uzyskanie przez te osoby mandatu i radnego i wójta (burmistrza, prezydenta miasta), co zgodnie z art. 383 § 1 Kodeksu wyborczego powoduje wygaśnięcie mandatu radnego.

Na wygasłe mandaty radnych w gminach niebędących miastami na prawach powiatu, przeprowadza się wybory uzupełniające. Według danych na koniec stycznia 2015 r. wojewodowie zarządzili wybory uzupełniające do 192 rad gmin. Ponadto Prezes Rady Ministrów zarządził na dzień 8 marca 2015 r. wybory przedterminowe Burmistrza Wyszogrodu, woj. mazowieckie, w związku z objęciem przez niego funkcji starosty powiatu i zrzeczeniem się mandatu burmistrza Wyszogrodu.

Wskutek zmian w podziale administracyjnym państwa, obejmujących połączenie miasta na prawach powiatu Zielona Góra z gminą Zielona Góra w powiecie zielonogórskim, Rada Miasta Zielona Góra i Rada Gminy Zielona Góra zostały z mocy prawa rozwiązane z dniem 1 stycznia 2015 r. Prezes Rady

Ministrów zarządził na dzień 15 marca 2015 r. nowe wybory do Rady Miasta Zielona Góra i Prezydenta Zielonej Góry.